

Mandagen den 15 April 1872.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för den 13 dennes.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 20, i fråga om anslag till Sveriges deltagande i polytekniska utställningen i Moskwa.

Anmälades och bordlades Banko-Utskottets utlåtande N:o 13, i fråga om användande af bankovinsten för år 1871.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 6 och 10 dennes bordlagda utlåtande N:o 44, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader samt sjösänkningar och andra vattenafstappningsföretag med flera dylika föremål.

1:sta — 9:de punkterna.

Biföllos.

10:de punkten.

Herr Casparsson: Då motionären till stöd för sin framställning åberopat min vid förra riksdagen i samma ämne väckta motion, anser jag uppmärksamheten fordra, att jag visar motionen den sista tjensten och håller parentationen vid grafven. Jag gör detta så mycket heldre som jag vid innevarande riksdag väckt en motion, afseende dylikt understöd i ett speciellt fall, hvilken motion blifvit af Utskottet behandlad i 15 punkten af förevarande betänkande. Det

torde derföre nu tillåtas mig att för tidens vinnande på en gång hålla graföl öfver båda dessa förslag. Jag vågar dock försäkra, att jag jag ej gör det för blotta nöjet att hålla tal, aldraminst graftal; men likasom jag i andlig mening tror på det sannas uppståndelse, så tror jag ock, att hvad som i materiel mening innebär en sanning äfven en gång skall uppstå och göra sig gällande. Detta är orsaken hvarföre jag nu begärt ordet.

Om man af antalet väckta motioner i en fråga får sluta till den-
sammas vikt, måtte frågan om förhöjda anslag till sjösänkningar och
vattenaftappningsföretag vara af ganska stor betydelse. Ty under
de sista sex åren hafva ej mindre än 37 motioner härom blifvit väckta,
bland hvilka, uti en vid 1869 års riksdag afgifven, 19 ledamöter af
Andra Kammaren instämt. Men jag har en ännu säkrare grund för
min uppfattning af denna frågas framstående betydelse, uti den un-
derdåniga skrifvelse som riksdagen den 16 April 1868 i ämnet aflätit,
der det heter: "De förhållanden" — det är vattenaftappningarne
hvarpå det syftas, — "hvilka sålunda blifvit framställda, äro af den
vikt, att de icke kunnat undgå ådraga sig Riksdagens synnerliga
uppmärksamhet" — — — "Riksdagen, som finner att ännu mycket
återstår, innan vårt jordbruk nått den utveckling, som dess areala be-
tydenhet och det deri representerade kapitalvärdet åt detsamma sy-
nes anvisa, vill icke heller förneka att befrämjandet af denna utveck-
ling, och höjandet af landets förmåga att i det stora nationela ut-
bytet intaga en förmånligare och för farmtiden mera betryggande ställ-
ning än hitills är en uppgift, som allt mera måste taga uppmärksam-
heten i anspråk. Bland häfstängerna för en sådan utveckling inta-
ger en ändamålsenlig och följdriktigt tillämpad afdikning tvifvels-
utan ett viktigt rum. Det kan icke heller nekas, att, då grundförbät-
tringsarbeten utgöra ett särdeles viktigt moment i andra länders ut-
veckling, vårt lands framskridande i materiel kultur och välstånd i
ännu högre grad är beroende af dylika arbetens utförande, då — för-
utom det för alla länder gemensamma ändamålet att åt odlingen för-
värfva nya områden — grundförbättringarne i Sverige dessutom bi-
draga att väsendtligt förbättra klimatet genom afledande af det skad-
liga och stillastående vatten, hvars afdunstande förbrukar en ej obe-
tydlig del af våra korta somrars värme, som annars komme vegeta-
tionen till godo, och hvaraf verkningarne omöjliggöra alla beräkning-
ar och ofta gäcka odlarens ontanke och arbete". Efter dessa utta-
landen skulle man kunna tro, att saken skulle vara klar, men med
den pröfvande försigtighet, som utgör ett så berömvärdt drag inom
Riksdagen, när fråga är om anslags beviljande, beslöts blott en hem-
ställan till Kongl. Maj:t, att Han måtte låta infordra landstingens och
hushållningssällskapens yttranden i frågan. Det var alltså 51 myndighe-
ter hvilkas utlåtanden man begärde. Om man härvid skulle göra någon
anmärkning, kunde man säga, att detta var mycket, men att det ej var
rör mycket synes deraf, att Kongl. Maj:t dessutom anbefallde sina 24
Befallningshafvande, att med yttranden i saken inkomma, så att det
blef sammanlagdt 75 myndigheter, i hvilkas korsande eld frågan nu
skulle belysas. Att råka ut för 75 myndigheter är i sanning en
allvarlig sak. Om i en medicinsk fråga 75 medicinska fakulteter

eller myndigheter rådfrågades, undrar jag huru många olika svar, man skulle erhålla. Eller uti en juridisk fråga? Vi se till exempel i Lag-Utskottet, fastän dervarande ledamöters antal ej är så synnerligen stort, huru ofta meningarne der äro skiljaktiga. Men denna fråga redde sig förunderligt väl, ty af 75 myndigheter var det blott 6, nemligen 3 landsting — hvaraf dock ett med endast en rösts öfvervigt — och 3 af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som afstyrkte; de öfriga 69 tillstyrkte i hufvudsak förslaget, flera in amplissima forma, och några hade till och med den uppmärksamheten att på förhand tacka Kongl. Maj:t och Riksdagen för den visade välviljan mot jordbruket. Nu kunde man väl tro, att saken skulle vara på det klara. Men nej, nu börjar den egentligen först att inveckla sig. I sin till 1870 års Riksdag afgifna proposition föreslår Kongl. Maj:t, att för detta ändamål — vattenaftappningsföretag i hela riket — måtte anvisas tillsammans 140,000 R:dr eller 30,000 R:dr mindre än anslaget utgjorde när skrifvelsen afläts. Skulle man tillåta sig någon anmärkning dervid, kunde man säga att det begärda beloppet föreföll nog litet, men att det ej var för litet synes deraf, att Riksdagen ytterligare nedsatte detsamma med 30,000 R:dr; så att två år sedan Riksdagen förklarar, att saken ådragit sig Riksdagens "*synnerliga uppmärksamhet*", minskades anslaget med 60,000. Vid 1871 års riksdag tog Stats-Utskottet mod till sig och föreslog på grund af enskilda motioner anslagets höjande med 50,000 R:dr och sedan Herr Civil-ministern lugnat farhågorna inom denna Kammare med den förklaringen, att han "accepterade" det förhöjda anslaget, bifölls det så väl här som i Medkammaren. Emellertid är i denna stund — fyra år sedan Riksdagen, på sätt nyss är nämndt, förklarar, att frågan ådragit sig dess "*synnerliga uppmärksamhet*" — det totala anslaget 10,000 R:dr mindre än det var innan denna förklaring afgafs. Jag vill ej härmed hafva uttalat något klander mot Kongl. Maj:ts regering; den har gjort allt hvad den kunnat göra. I sin till 1868 års Riksdag afgifna proposition angående inrättande af ett nytt Stats-departement yttrar nemligen Kongl Maj:t: "då en ändamålsenlig vård om jordbruket, handeln och "de öfriga näringarne samt allmänna arbeten skulle befrämjas derigenom, att dit hörande regeringsärenden sammanfördes under ett "för dem gemensamt afsedt Departement, inom hvilket för desammas "handläggning nödig sakkunskap kunde påräknas", vill Kongl. Maj:t föreslå Riksdagan, att 6 § i Regeringsformen måtte erhålla följande förändrade lydelse

Jag älskar i allmänhet ej "mellanradiga översättningar", men jag tror, att man är ej blott berättigad, utan äfven skyldig att läsa hvad som står i raderna, och då Kongl. Maj:t såsom ett motiv till ett nytt departements inrättande framhåller önskvärdheten af att kunna påräkna "*nödig sakkunskap*" i dithörande frågor, blir den naturliga slutföljden, att den sakkunskap, som förefinnes i de förutvarande departementen i detta hänseende icke, enligt Kongl. Maj:ts tanke, är tillräcklig för "en ändamålsenlig vård om jordbruket, handeln och de öfriga näringarne." Riksdagen afslog emellertid denna proposition, och Kongl. Maj:t anser sig derföre förmodligen ej böra vidtaga några ytterligare åtgärder för denna "ändamålsenliga vård", hvarom Riks-

dagen visat sig så likgiltig. Väckas af enskilda personer motioner i denna syftning, säger Stats-Utskottet — med ganska mycket skäl — då *Kongl. Maj:t* ej gjort någon framställning härom, böra de ej bifallas. och sålunda befinna vi oss härutinnan i en återvändsgränd.

Efter dessa måbända småaktiga anmärkningar, ber jag nu att få öfvergå till frågan i dess stora dimensioner, sådana dessa bestämmas af landets geologiska och antologiska förhållanden. Skulle jag dervid nödgas att återupprepa, hvad jag förut i mina i ämnet afgifna motioner vidrört, så är min enda ursäkt härför, att, om deras detaljer någonsin varit kända, så torde de längesedan vara glömda. Betraktar man konformationen af Sveriges yta, sådan den bestämmas af dess berg och flodsystem, erbjuder densamma alldeles egendomliga företeelser. På den Europeiska kontinenten utgöras i allmänhet fjellryggarne af väldiga sammanhängande bergmassor, hvilka småningom sänka sig och öfvergå i vidsträckta, fruktbara slätter, betäckta af sekundära och tertiära aflagringar, såsom till exempel de ryska, polska, nordtyska och franska slätterna. Floderna, som uppspringa på höjdsträckningarne och i skummande fart kasta sig ned på dessa slätter, gräfva sig djupt ned i de lösa jordaflagringarne, hvarefter de sedan lugnt och utan afbrott fortsätta sin väg till hafvet, bildande stora naturliga pulsådror för handeln och industrien. Den svenska fjellryggen åter uppnår, med undantag af några enstaka fjelltoppar, i allmänhet endast en höjd af 4,000 fot öfver hafvet, och afslutas ej med ett vidsträckt slättland, utan utbreder sig i en långsluttande och sönderplittrad bergplåtå, hvars gränser utgöras af hafvet. I de oregelbundna och slingrande fördjupningar, som bildat sig i sjelfva urbergformationen, hvilken är betäckt af föga mäktiga jordlager, måste här vattendragen söka sig en besvärlig och ofta afbruten väg. Träffa de då ett hinder, ett berg, en klippa, måste de samla hela sin kraft, lyfta sig upp till sjöar, för att kasta sig öfver hindret och komma ned i en ny dal, der snart nya hinder med samma påföljd möta. Också innesluter Sverige inom sitt område den största vattenyta af alla Europeiska länder. Forssell beräknar, att, med afdrag af de stora sjöarne Wenern, Wetteren, Mälaren och Hjelmaren, öfriga sjöar och kärr upptaga en yta af 416 kvadratmil eller nära $\frac{1}{4}$ af landets hela areal. I Norge utgör vattenarealen $\frac{1}{6}$, i Schweiz $\frac{1}{3}$ och i Frankrike blott $\frac{1}{16}$ af hela yttinnehållet. I denna landets konformation ligger, såsom framlidne Biskop Agardh — hvars framställning af ämnet jag väsendtligen följt — med snillets intuition framhåller, "det svenska folkets framtid," ty den lemnar ett nästan obegränsadt tillfälle att på de fredliga eröfringarnes och de oblodiga bedrifternas väg utvidga sitt område. Dessa terrassformigt liggande sjöar, dessa ofantliga på vatten hvilande kärr och mossar, som "alstra klimat i klimatet" kunna nemligen med i allmänhet relativt ringa kostnad aftappas och förvandlas i fruktbärande marker. Då andra folk, när inre kraft eller inre oro drifver dem att utvidga sitt område, måste tillgripa den dyra, osäkra och blodiga krigsapparaten, är för svenska folket en helt annan väg anvisad. Några tusen centner dynamit och några millioner

millioner famnar aflopsgrafvar äro den belägringsattiralj vi behöfva använda, för att inom Sveriges gränser eröfra ett nytt Sverige! Den höga vishet, hvilken i sin allmakt behagat så dana vårt lands yttre förhållanden, att "blott ett arbetsamt, hårdadt och förståndigt slägte" kunde bebo dess berg och dalar, har äfven i sin kärlek tillförsett att arbetstillfällen aldrig skulle saknas detta åt det hårda arbetet hänvisade folk, ty hon har nedlagt dem i sjelfva den jord, vi trampa, icke blott i de *outtömmeliga* malmsträck, hvarmed, som med ett starkhetsbälte, hon omgjordat vårt land, utan lika mycket, eller ännu mera, i de *uttömmeliga* sjöar och träsk, hvarmed hon uppfyllt den svenska jorden.

Att ens approximativt beräkna vidden af de landvinningar, som på denna väg äro att förvärfva, torde på frågans närvarande ståndpunkt vara omöjligt. Endast fem husnärings-sällskap, Upsala, Jönköpings, Gotlands, Skaraborgs och Stora Kopparbergs läns, hafva lemnat några sifferuppgifter härutinnan, hvaraf framgår att den vatten-skadade arealen endast inom dessa fem län uppgår till 600,000 tunnland, eller till 57 procent af den odlade jorden. Ensamt genom sänkning af sjön Temnaren — ett namn, som för flertalet af Kammarens ledamöter torde vara fullkomligt obekant — till hvilket arbetes utförande jag vid denna riksdag begärt ett låneunderstöd, skulle åt odlingen förvärfvas ett område af 13,500 tunnland, motsvarande den odlade egovidden af nära 5 hela Uppländska kyrkosocknar.

Dessa förhållanden och uppgifter kunna emellertid lemna någon föreställning om den storartade verksamhet, som på denna väg kan beredas Sveriges land och folk. Också finna vi att, då Sverige ur medeltidens kaos och unionens förvirring inträdde i ett ordnadt samhällsskick, uppfattade Gustaf den I med sin klara, svenska blick genast hela betydelsen häraf. "Ingen svensk konung har lifligare än han uppmuntrat till landets odling", säger Geijer. Hela landskap, Helsingland, Ångermanland, Medelpad, Norrbotten lades med den fredliga eröfringens rätt under Sveriges krona; och redan då hade vårt jordbruk uppnått den ståndpunkt, som det sedan behöfde 300 år att åter intaga, att kunna producera spannmål och viktualier utöfver landets behof. Under de derefter inträdande stridigheterna mellan hans söner och under Sveriges derpå följande världshistoriska period öfverröstades odlingens stilla eröfringar af bragderns dån, och när, mellan drabbningarne, någon tid fanns öfrigt att tänka på landets inre utveckling, var det helt andra föremål, som togo de styrandes föremål i anspråk. Städerna, handeln, bergsbruket uppmuntrades och omgärdades med privilegier. Jordbruket var och förblef svenska samhällets "Sven Dufva", som

"fick vara dräng, när man höll rast, soldat när striden brann"; och när slutligen, efter oerhörda uppoffringar och försakelser, den stolta byggnaden sammanstörtade under sin egen tyngd, stänkte spillrorna vidt utöfver den svenska jorden, der spåren qvarligga, likt ännu rykande bränder, i form af skatter och servituter af allehanda slag.

Under frihetstiden, och i synnerhet under hattarnes välde, inträdde ett för jordbruket lyckligare förhållande. De styrande kände nödvändigheten af att reproducera landets uttömda krafter och försök

dertill anställdes i alla riktningar. Fabrikerna och bergsbruket uppmuntrades företrädesvis, men äfven jordbruket understöddes genom lån, genom författningar om skatteköp, parskiten, hemmansklyfning, ödeshemmans och odlingars upptagande. Blott i Westergöthland uppodlades på 6 år 20,000 tunnland; säger Agardh. Redan då framskymtar en dunkel aning om den stora betydelse för jordbrukets höjande och klimatets förbättrande, tillgodogörandet af de stora odlingstillfällena inom landet skulle medföra. Den tidens mest framstående historieskrifvare, Sven Lagerbring, yttrar nemligen härom följande:

“Det är intet utan, att skarpa kölden tvingar och qväfver åkerbruket ganska mycket, men det är intet vinterkölden, som gör största skadan, utan vår- och höstfrosterna göra största förödelsen, och att “dessa minskas och dämpas genom skogarnes lämpliga utgallring och “mossarnes uppdikning eller försänkning, kan intet nekas. Men om “sådant skall ske med drift, behöfs både tid, tålmod och kostnad.“ Han tillägger här något, som är så betecknande för den tidens naiva uppfattning af frågan, att jag ber få uppläsa äfven detta. Han fortsätter nemligen: “Jag hyser den hedrande tanken om våra landsmän, att genom frivilliga sammanskott skulle kostnaden kunna bestridas, så snart man såg, att man hade fullkomligt allvar dermed. Svenska folket har på någon tid visat så många prof på mensklighet, att man synes kunna hoppas, att den förmögnare delen skulle med nöje aflemna något af sitt öfverflöd till ett så angeläget ärende“, Om det å ena sidan visar, huru litet man satt sig in i frågans stora omfattning, så visar det ock, å andra sidan, hvilka anspråk man på den tiden trodde sig kunna ställa på nationalkänslan och på den enskildes offervillighet för vinnandet af allmännyttiga ändamål. Man trodde då ännu på

“nitet, som gaf gods, gaf lif för statens heder“.

Man har — och i många hänseenden med skäl — klandrat hattarnes statsekonomiska system; och den yngste extra-ordinarien i Kongl. Finans-departementet, ja, lärjungen i en folkhögskola, skulle måhända nu kunna visa den tidens ledande statsmän, att de helt och hållet misstagit sig om de första principerna, ty finansläran, som förr ansågs så svår att Sveriges snillrikaste Konung förklarade, att han deraf ingenting förstod, den har nu blifvit så enkel och jemnstruken, att, snart sagdt, hvem som helst tror sig förstå den. Men funnos der skuggor i detta system, så fanns det ock, å andra sidan, sol deri; och om det slutligen brast, såsom bubblan brister, så skimrade det dock dessförinnan, såsom den, i glänsande färgskiftningar; och dess största berömmelse torde blifva, att det i de stora fosterländska frågorna förstod att anslå alla strängarne i nationens hjerta till ett samljudande ackord, och i det hänseendet har vår tid mycket att lära. Den derpå följande tiden var väl äfven en blomstringstid och som skalden säger: “det var sol deri“, men den solen belyste ej jordbruket; och 1789 års försäkning, att i laga ordning fastställda skattläggningar icke skola rubbas, är blott en utsträckning eller tillämpning af 1740 års förordning om skattefrihet för uppodlingar å frälse och skattehemman, och torde dessutom, såsom ett slags appendix till

säkerhetsakten, äfven ur denna synpunkt hafva ett tvifvelaktigt värde; och när omsider enväldet slutade med Finlands förlust och rikets lemlästande, befann sig jordbruket uti föga bättre belägenhet än 1718. Med Carl Johans ankomst till Sverige — och hans regering börjar faktiskt med hans ankomst — inträdde ett förändradt förhållande. Liksom Gustaf den I:ste kallad till tronen genom egna förtjenster, liksom han stiftare af en ny dynasti, uppfattade han äfven, liksom denne, att Sveriges framtid låg i omvårdnaden af dess jordbruk.

Landtbruks-akademien, hushållningssällskapen och landtbruks-läroverken äro frukter af denna hans omvårdnad. Mot slutet af hans regering, år 1840, började först dessa låneunderstöd till vattenaf-tappningsföretag att utgå, hvilkas resultat sedan ingått i vår utvecklingshistoria; och den Konung, hvars första mannaålder belystes af krigets lågor och bivuak-eldarnes sken, hans lefnads afton bestrålades af flitens vakteldar från kärr och myrar och bekröntes af odlingens troféer. Jag tror mig ej öfverskatta det inflytande Carl Johan i detta hänsende utöfvade, då jag påstår, att den storartade utveckling, hvartill jordbruket för närvarande hunnit, väsentligen grundlades genom under hans tid vidtagna kloka och förutseende åtgärder. För mig framställer sig då den frågan: skall denna utveckling fortfarande understödjas genom medel lämpade efter omständigheternas växande kraf, eller skall den öfverlemnas åt den "enskilda företagsamheten"? Och jag tror, att ett dylikt spörsmål är berättigadt. Ett stillastående är i detta fall ett tillbakagående, och här är mer än ett stillastående, ty, såsom jag redan visat, hafva anslagen under senaste tidsperiod minskats, under det lånevilkoren blifvit skärpta. Man skall mot dessa anslag invända, att en odling är ett vanligt industrielt företag och bör, såsom sådant, lyda samma lagar, som all annan industri. Ja! då industrien betyder "flit", äro dessa odlingsföretag i högsta mening industriella företag, men de äro på samma gång något *mera*. Vid ett vanligt sådant, till exempel en fabriksanläggning, äro inom kortare eller längre tid arbetsmetoderna förändrade, maskinerna förslitna eller antiqverade och kanske sjelfva fabrikatet, i följd just af industriens egen utveckling, af andra uppfinningar ersatt och således obehöfligt. Den jord deremot, som en gång blifvit berörd af odlingens civiliserande och helgande makt, *bibehåller* denna inverkan, liksom jernet en gång bestruket med magneten bibehåller sin attraktionskraft. *Derföre* har denna fråga en djupare betydelse, än den blott industriella. Äfven det nationela lifvet är underkastadt förnyrningsprocessens lagar. Märke vi att fosterjorden förlorat något af sin attraktionskraft, att kosmopolitismen börjat anfråta äfven samhällets bottenlager, att jordens målsmän anse frågan om dess för-svar vara en fråga, som kan undanskjutas till morgondagen, utan att veta, om det finnes en morgondag, då saknas ej anledning befara, att förnyrningsprocessen afstannat, eller åtminstone att den ej håller jemna steg med den öfriga samhällsutvecklingen. Har den en gång afstannat, då inträder i stället småningom förruttnelseprocessen, och "der åtelen är, dit församla sig ock örnarne". *Derföre* tror jag, att denna fråga om den gamla kulturens bringande i kontakt med nya jordområden är *mera* än en simpel penningfråga, der en samhälls-

klass skulle tillskyndas några tillfälliga fördelar på de öfrigas bekostnad; jag tror den vara en fråga af djup *national* betydelse.

Jag har ej något yrkande att framställa, ty jag finner att Utskottet för närvarande ej kunnat komma till annat resultat. Men då jag här ser närvarande jordbrukets främste målsman inom Konungens konselj, har jag ej kunnat underlåta att inför honom och inför denna högtärade Kammare framhålla de skäl, som synas mig tala för frågans återupptagande. Dessa skäl, hemtade från det förflutnas och det närvarandes erfarenhet, hafva en gång blifvit af representationen godkända och för egen del hyser jag den fasta tillförsigt, att de ej heller skola af framtiden jäfvas.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

11:te—15:de punkterna.

Biföllos.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 6 och 10 dennes bordlagda memorial N:o 45, med förslag till allmänna vilkor och stadganden i afseende på de statsbidrag, som under denna riksdag beviljas för väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader samt sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 6 och 10 dennes bordlagda utlåtande N:o 46, i anledning af väckt motion i fråga om kronohemmans samt åtskilliga andra kronolägenheter upplåtande under skattemannarätt utan särskild köpeskillings erläggande.

Herr von Koch: Detta betänkande lär, efter hvad mig blifvit sagdt, redan vara bifallet i Andra Kammaren, hvilket jag beklagar. Jag skulle annars yrkat bifall till motionen, som innefattar ingenting annat än bifall till en af Kongl. Maj:t förut gjord framställning. När densamma afslogs här, efter en diskussion, som jag tror var särdeles upplysande, och i hvilken Presidenten i Kammar-kollegium afgaf det bästa yttrande, som jag i frågan hört, yttrade jag mig också för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, ehuru jag icke kunde anföra sådana skäl som han. Vi se nu, att vi fått 19 heman om året skattelösta, och går det lika fort hädanefter, kunna vi vänta i 20 år, innan vi komma ifrån det trassel, som detta medför. Jag har icke något yrkande att göra utan har blott velat nämna detta till protokollet.

Grefve Mörner, Carl Göran: För min del tror jag, att, om vi reda ut andra trassliga härfvor, vi kunna använda tiden bättre, än

att tvinga folk att, mot sin vilja, blifva egare till hvad man trugar på dem för nästan ingenting.

Herr Montgomery-Cederhielm: Då icke något yrkande blifvit framställt af den förste talaren, har jag icke mycket att säga, men vill blott fästa uppmärksamheten på, att, i afseende å denna fråga, som varit föremål för Kongl. Maj:ts proposition vid 1870 års riksdag och då blifvit afslagen af begge Kamrarne, dels den omständighet, att frågan så nyligen blifvit afslagen, var ett skäl för Stats-Utskottet att, på samma sätt, äfven nu tillstyrka, att vid förevarande framställning af enskild motionär icke måtte fästas afseende, dels ock samma förutsättningar, som voro motiv för afslag förra gången, förefunnos äfven nu, eller att så småningom skatteköp af kronohemman skett, och att under dessa år skatteköpeskillingarne uppgått till ungefär samma belopp som förut. Jag tror visserligen lika med Herr von Koch, att kanhända inom en icke så aflägsen tid, man måste söka något sätt att ordna detta förhållande i synnerhet beträffande den mängd kronolägenheter, som finnas, och i afseende å hvilka man sett att skatteköp icke eger rum; men jag tror, att man likväl kan se tiden något an i synnerhet då, som sagdt, det visat sig, att skatteköpen af hemmanen för närvarande fortgå i samma proportion som hittills. Jag anhåller om bifall till betänkandet.

Öfverläggningen förklarades slutad och utlåtandet bifölls.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 10 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående väckt fråga om öfverlemnande till statsverket af åtskilliga utaf f. d. Majoren m. m. August Hahr utarbetade karteverk jemte dertill hörande graverade plåtar m. m.;

N:o 48, i anledning af väckta motioner angående dels indelningsverkets ombildande och antagande i sammanhang dermed af en värnepligtslag, dels lindringar i rustningsbesväret inom provinsen Småland;

N:o 49, i anledning af väckt motion angående frälserusttjenstens utgörande in natura m. m.;

N:o 50, i anledning af väckta motioner om förlängning af nu gällande vakanskontrakt med rusthållarne vid Smålands grenadierbataljon samt vid Westgöta regemente;

N:o 51, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om anslag till reseunderstöd för besökande af internationela expositionen i Wien år 1873 m. m.;

N:o 52, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om

anslag för befrämjande af tillgodogörandet af de inom riket förekommande fosforförande lager;

N:o 53, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse i fråga om pension för Telegrafintendenten, Majoren A. L. Fahnehjelm.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Bevilnings-Utskottets den 10 dennes bordlagda betänkande N:o 10, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående dels stadgande af förändrade villkor för tidningars och tidskrifters postbefordran samt dels åtskilliga andra postväsendet rörande frågor.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 10 dennes bordlagda utlåtande N:o 10, i anledning af Herr Friherre John Ericsons motion om återställande till Grosshandlaren A. F. Ericsons sterbhusdelegare af en i Riksbanken såsom säkerhet deponerad in-tecknad skuldförbindelse.

Föredrogs Andra Kammarrens den 10 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 182, med delgifvande af Kammarrens beslut öfver dess Tillfälliga-Utskotts betänkande N:o 26, i anledning af väckt motion derom, att kronolägenhets lösen eller omföring till skatte skall genom kungörelse i kyrkorna offentliggöras.

Herr vice Talmannen: Jag har ansett mig böra hemställa, att det nu föredragna protokollsutdraget från Andra Kammarren, angående dess Tillfälliga Utskotts betänkande N:o 26, måtte till Första Kammarrens Tillfälliga Utskott N:o 1 varda remitteradt, för att der undergå förberedande behandling.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, hemställde Herr Grefven och Talmannen, huruvida Kammarren, på sätt Herr vice Talmannen föreslagit, behagade hänvisa det ifrågavarande ärendet för vidare utredning till Kammarrens Tillfälliga Utskott N:o 1.

Svarades ja.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammarrens Tillfälliga Utskotts den 10 dennes bordlagda betänkanden:

N:o 4, angående väckt fråga om skyldighet för innehafvare af sådan statens egendom å landet, för hvilken bevilning enligt 2:dra

artikeln ej erlägges, att utgifva fyllnadsbidrag till folkskolelärares aflöning i förhållande till egendomens taxeringsvärde; och

N:o 5, i anledning af väckt fråga om krigsundervisning i skolorna samt obligatorisk vapenöfning för yunglingar från 15 års ålder till dess de inträdt i beväringens åldern.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Konstitutions-Utskottets den 13 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 9, angående väckta motioner om förändrad organisation af Statsrådet;

N:o 10, angående väckt motion om ändring i 19 § Riksdagsordningen; och

N:o 11, angående väckta motioner om ändring i 14 § Riksdagsordningen.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 13 dennes bordlagda utlåtande N:o 54, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försättande på vakans tills vidare af en del utaf båtsmanshållet i Blekinge län och Södra Möre härad af Calmar län, dels åtskilliga af enskilda motionärer gjorda framställningar i fråga om båtsmanshållet i allmänhet.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 13 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 11, i anledning af väckta motioner om inrättande af lånekontor i Luleå och Calmar; samt

N:o 12, i fråga om aflemnande från Riksbanken till Kongl. Myntkabinetet af åtskilliga mynt och medaljer.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 13 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 26, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfångelse;

N:o 27, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande stadganden rörande skyldigheten att bygga kyrka, prestgård och tiondelada;

N:o 28, i anledning af väckt motion om utarbetande af ny grufvestadga;

N:o 29, i anledning af väckt motion om en lagbestämmelse i syfte att Kongl. förklaringen angående klander af annans åtkomst till fast egendom den 14 Maj 1805 ej måtte ega tillämplighet å de rättsförhållanden, hvilka uppkommit innan denna författning blef till efterlefnad kungjord;

N:o 30, i anledning af väckt motion om förändrade föreskrifter i afseende på sättet att använda afkastningen af öfverflödig skog å ecklesiastiska boställen.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 13 dennes bordlagda betänkande N:o 7, i anledning af Herr Ola Anderssons motion N:o 38, om utarbetande af fullständig förteckning öfver alla nu gällande lagar och författningar m. m.

Herr vice Talmannen: Jag får föreslå, att det nu första gången bordlagda memorial från Banko-Utskottet måtte sättas främst på föredragningslistan till nästa plenum, för att då kunna andra gången bordläggas; hvarjemte jag tillåter mig hemställa, att det i dag andra gången bordlagda utlåtande från Första Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 5 måtte på föredragningslistan sättas sist.

Denna hemställan bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

O. Brakel.